

Komentář k hodnocení výsledků v Modulu 1 FORD: 5.7 Social and Economic Demography

Zpracoval doc. RNDr. Petr Rumpel, Ph.D

Dne 23. 6. 2021

1) Celkový počet hodnocených výsledků, počet uzavřených hodnocení, počet a podíl výsledků hodnocených jednotlivými stupni, průměry.

Celkový počet předložených výsledků do hodnocení M1 ve FORD 5.7 v 2020 byl 25 (v hodnocení 2019 17) a hodnocených výsledků je 24, přičemž nebyla hodnocena mapa České geologické služby („Maps of rocks reactivity“ – mimo FORD), takže počet uzavřených hodnocení je 24. V rámci kritéria Přínos k poznání bylo hodnoceno 17 výsledků a průměr činil 2,52. Jako 1-špičkový (world leading) byl hodnocen pouze 1 výsledek B-odborná kniha (a to ze známek 1 a 2 po provedení zhodnocení garantem), jako 2-excelentní 8 výsledků (zejména odborné bibliometrizované články Jimp), jako 3-velmi dobrý bylo hodnoceno 6 výsledků a 2 jako 4-průměrné. V rámci kritéria Společenská relevance bylo hodnoceno 7 výsledků a průměr činil 3,57. Jako špičkový nebyl hodnocen žádný výsledek, jako 2-excelentní 1, jako 3-velmi dobrý 2, jako 4-průměrný 3 a 5-podprůměrný 1. Vzhledem k tomu, že v 17 případech se hodnocení rozcházelo o 1 stupeň, takže mohl a musel výstup zhodnotit garant hodnocení.

Zařazení některých výsledků pod kritéria hodnocení je dlouhodobě sporné. Zodpovědní pracovníci a možná ani autoři neumí stále rozlišit mezi přínosem k poznání a společenskou relevancí. Jako negativní příklad uvádím publikaci UJEP „Makroregiony světa“ zařazenou pod Společenskou relevanci. Některé výsledky měly být zařazeny do jiných FORDů, zejména se týká České geologické služby, která zcela chybně předložila geologickou mapu do FORD 5.7. viz pro přehled excelovská tabulka.

Obecně lze konstatovat, že lépe jsou hodnoceny výsledky v kritériu Přínos k poznání (průměr 2,52) než v kritériu Společenská relevance (průměr 3,57). V rámci kritéria Přínos k poznání se jednalo zejména o bibliometrizované články (J=12 ks) v zahraničních časopisech s vyšším impact faktorem. Zde vznikají pochybnosti, zda je do budoucna správné v rámci M1 zařazovat bibliometrizované odborné časopisecké články hodnocené a zohledněné hlavně v Modulu 2. Pouze 3 monografie a 2 kapitoly v monografiích byly zařazeny pod Přínos k poznání. V kritériu společenská relevance byly 3 výstupy N (metodiky, mapy) hodnoceny jako 4, tedy podprůměrné.

2) Špičkové výsledky: charakteristika, jazyk, VO, typ výsledku, prestiž nakladatelství či časopisu, zdůvodnění – hlavně u výsledků, kde by zařazení mohlo být vnímáno jako sporné.

Ve FORD 5.7 (Subford Environmental science – Social aspects) byl jako jediný špičkový (world-leading) výsledek vyhodnocena anglofonní odborná kniha Thomase Smitha „Sustainability, Wellbeing and the Posthuman Turn“ (FSS MU Brno, Katedra environmentálních studií), která byla publikována v prestižním nakladatelství Palgrave Macmillan a prošla velice kvalitním recentním řízením. Přesto ani tato monografie nebyla hodnotiteli hodnocena stejně (1 a 2) a hodnocení je hodnocením garanta. Jako 2-excelentní bylo hodnoceno 9 výsledků, z toho 8 v Přínos poznání (zde zejména bibliometrizované odborné články druh J např. výhradně předložil Sociologický ústav AV a také UPOL Olomouc) a 1 v kritériu Společenská relevance, opět odborný článek v mezinárodně uznávaném periodiku (ČVUT Masarykův ústav, Urban studies).

3) Podprůměrné výsledky: počet, VO, nejčastější důvody; výsledky, které nebyly zaslány vzdáleným hodnotitelům. Komentář.

Jako empiricky podprůměrné výsledky vykazujeme výstupy hodnocené 3 a hůře tj. 14 ze 24 (58 % , oproti 41 % v 2019), což znamená zhoršení kvality předložených publikačních výstupů dle M1 ve FORD 5.7 ve srovnání s hodnocením v roce 2019. Jedná se hlavně o výsledky předložené v kritériu Společenská relevance a o nebibliometrizované výstupy druhu N, B, C.

Viz příklady podprůměrných výsledků:

5-podprůměrné: Krbová, J., Ježek, J., Musil, M., Sabolovič, M., Kopp, J., Šimůnková, K. Revitalizace městských center a veřejných prostranství. Druh výsledku O Ostatní. Podbor Urban studies. VŠE Fakulta managementu, Jindřichův Hradec.

Dle dominantních názorů hodnotitelů a garanta je nutno konstatovat, že nejde o prakticky aplikovatelný soubor informací a výsledků i když byl předložen v oblasti společenská relevance. Takto koncipovaný text – vykázán jako druh O Ostatní (proč?) by v plánovací ani správní praxi neobstál. Není jasné, kdo je cílová skupina ani komu je určen. O pilotním ověření postupů v pěti vybraných městech není v textu ani zmínka. Některé kapitoly poskytují shrnutí zjištění, jiné nikoliv a poskytují pouze přehled dílčích témat. Řešená témata nejsou v celku publikace provázána jednotícím postupem a nejsou shrnuta do společných závěrů. Text knihy po odborné stránce působí na mnoha místech naivně a neinformovaně, obsahuje faktické chyby. Samotný předmět výzkumu tak není jasně vymezen a v každé kapitole je specifikován odlišným způsobem. Publikace je přetížena bibliografickými citacemi. Obrazová příloha působí amatérsky jak samotnou kvalitou fotografií, tak výběrem a kompozicí záběrů včetně připojených titulků s komentáři (s. 100 - pomalované popelnice označené jako "zajímavý příklad designu popelnic" bez vysvětlení smyslu zařazení tohoto snímku do souboru). Lze jen předpokládat, že zjištění prezentovaná v publikaci budou promítnuta do metodického postupu, který může mít potenciál pro uplatnění při revitalizaci veřejných prostranství a center českých měst.

Hodnoceno 4 jako průměrné bylo 5 výstupů, z toho 2 v kritériu Přínos k poznání a 3 v Společenská relevance.

Příklad hodnocení 4: Perlín, R., Bednářová, H., Bargel, R., Novák, J., Gregoriniová, J., Černá, L., Lössl, J.: Podpora mezigeneračního dialogu a kulturní participace seniorů jako nástrojů přenosu a sdílení kulturních hodnot na lokální a regionální úrovni. Národní informační a poradenské středisko pro kulturu. Text nepředstavuje metodiku, ale spíše podklad pro sestavení metodiky. Teprve v kombinaci s dalšími výstupy by mohl být tato *Metodika* hodnocena po stránce společenské relevance. Nicméně vzhledem k potřebě integrace seniorů do společenského života lze očekávat, že svůj dílčí přínos tento výstup mít bude.

Hodnoceno 4: Frélichová, Jana; Harmáčková, Veronika Zuzana; Pártl, Adam; Vačkář, David: Metodika hodnocení ekosystémových služeb v sídlech v České republice. Druh výsledku N. Komentář: Metodika je skoro šest let po zpracování, při posuzování takových výstupů by jistě vhodným měřítkem kvality byl i rozsah implementace metodiky do praktického užití. Deklarováno je pouze testování na několika městech. Z příloh je evidentní pouze pilotní použití na Brnu. Samotný text metodiky místy nevhodně kombinuje popis způsobu její tvorby (rešerše, odborné zdůvodnění) a návod (data, výpočty). V této nevhodné podobě by byla metodika v praxi těžko využitelná a spíše než k vnitřnímu posílení kvality územně-plánovacího procesu směřuje k tomu, že pro města externí subjekt zpracuje příslušné podklady.

4) Rozdíly uvnitř oborů – podíl špičkových a podprůměrných výsledků v subfordech; komentář – jak se podobory liší a proč tomu tak je.

Vzhledem k relativně nízkým počtům v jednotlivých sub-FORDech, které jsou v oboru FORD 5.7 Sociální a ekonomická geografie celkem čtyři, není možno z rozdílů mezi sub-FORDy vyvozovat zásadní závěry ani ve vztahu k VO ani k hodnocení v subfordech. Snad jen, že většina tj. 10 výsledků je vykazována pod Environmental sciences – social aspects

(5x podprůměr), pak 6x Cultural and economic geography (4x podprůměr). Dále Urban studies 6 výsledků (3x podprůměr) a 1x Transport-social aspects. Diverzita hodnocení je vysoká při nízkém počtu výsledků a neumožňuje významnější zobecnění. Nejlepší výsledky (4) předložila UPOL s průměrem 2,25 (vše bibliometrizované články J v kritériu Přínos poznání) a Sociologický ústav AV, který předložil rovněž 4 výsledky s průměrem 2,5 (opět vše bibliometrizované články J v kritériu Přínos poznání). MU Brno díky 1-špičkovému *world leading* výstupu (B-odborná kniha) má nejlepší průměr 2,0. Česká zemědělská univerzita předložila 1 výstup s hodnocením 2-excelentní. Podprůměrné výsledky předložily VUT (4), VŠE (3,5), Ústav globální změny AV (4), UJEP (4,3), Národní informační poradní středisko pro kulturu (4).

5) Srovnání výsledků podle obou kritérií hodnocení. Komentář.

Lepší hodnocení dosáhly výstupy v kritériu Přínos k poznání – 1x1-špičkový, 8x2-excelentní, pak 6x 3, 2x4 tzn. podprůměrných 8 (ze 17). V rámci kritéria Přínos k poznání bylo hodnoceno 17 výsledků a průměr činil 2,52. V kritériu Společenská relevance bylo 8 výstupů (jeden mimo FORD 5.7 a tedy nehodnocen), z toho 1x2, 2x3 a 2x4, 1x5 a 1x nehodnocen. V rámci kritéria Společenská relevance bylo hodnoceno 7 výsledků a průměr činil 3,57. Jako špičkový nebyl hodnocen žádný výsledek, jako 2-excelentní 1, jako 3-velmi dobrý 2, jako 4-průměrný 3 a 5-podprůměrný 1. Vzhledem k tomu, že v 17 případech se hodnocení rozcházelo o 1 stupeň, takže mohl a musel výstup zhodnotit garant hodnocení. Platí, že výstupy v Přínos poznání jsou významně lepší než v kritériu Společenská relevance.

6) Neohodnocené výsledky – zdůvodnění, proč se nepodařilo získat dostatek posudků.

Nebyla hodnocena mapa České geologické služby „Maps of rocks reactivity“ – neboť je oborově zcela mimo FORD 5.7. Jinak se – někdy s velkým časovým zpožděním a po emailových a telefonických urgencích garanta – podařilo získat 2 posudky. Vzhledem k tomu, že v 17 případech se hodnocení rozcházelo o 1 stupeň, takže mohl a musel výstup zhodnotit garant hodnocení. Platí, že výstupy v Přínos poznání jsou významně lepší než v kritériu Společenská relevance.

7) Podíl bibliometrizovaných výsledků přihlášených do vzdáleného hodnocení, jejich úspěšnost, komentář.

Celkem bylo předloženo do hodnocení v M1 13 bibliometrizovaných výsledků, druh J, tedy 42%, a to zejména v kritériu Přínos k poznání (12 ks z 13). V rámci kritéria Přínos k poznání byly všechny vysoce hodnocené a nadprůměrné výstupy bibliometrizované (tzn. články ve špičkových odborných časopisech). Jako garant však považuji přístup vykazovat Jimp v rámci M1 tj. vzdáleného hodnocení za sporný, neboť dvakrát bonifikuji totéž. Modul 1 Vzdálené hodnocení by mělo být spíše pro knihy, kapitoly v knize apod. Avšak pro kritérium „Přínos k poznání“ je konfrontace a komparace bibliometrizovatelných a nebibliometrizovatelných výsledků cenná (pozn. nebibliometrizovatelné v přínosu poznání propadly v 5.7). Nebibliometrizovatelné výsledky by měly být primárně v kategorii společenská relevance.

8) Problémy a otázky, sporné výstupy ve FORD 5.7

- Kalibrace hodnotitelů: Analogicky předchozím létům se hodnocení hodnotiteli se rozchází s logikou Metodiky 2017+. Problémem je vnímání použité škály hodnocení hodnotiteli, kteří nejsou explicitně proškoleni. Škála není symetrická, jen stupeň 5 je v podstatě explicitně podprůměr (na rozdíl od empirického statistického podprůměru). Trend kalibrace je nadále zlepšující se, avšak stále suboptimální, protože v některých málo případech se můžeme domnívat, že hodnotitel/ka byl velice rigorózní a uplatnil stupnici hodnocení v jejím přísném znění. Někdy zase naopak, že zohlednil český hodnotící kontext (viz poznámka) a v důsledku hodnotil lépe. Chybné hodnocení či úmysl („poškodit“ či „pomoci“) nebývá explicitně průkazný.

- Problematické zůstává hodnocení společenské relevance. Určité školení hodnotitelů by pomohlo objektivizaci hodnocení, což jsem již navrhoval v minulých letech.
- Kvalitních hodnotitelů pro FORD 5.7 je zatím vzhledem k tematické diverzitě málo. Pokud jsou v systému k nalezení přes klíčová slova, tak deklarují, že jsou „podjatí“. Zahraniční hodnotitelé často nereagují a jejich termíny propadají.
- Kvalita podkladů pro hodnocení dodávaných výzkumnými organizacemi je stále problematická. Jako příklady mohu uvést, že výzkumné organizace VO někdy nepředložily dané publikace (např. ČVUT Masarykův ústav). Problémy nevytvářejí jistě autoři publikací, ale „ne/zodpovědní“ pracovníci v administrativních funkcích ve výzkumných organizacích. Autoři pak zřejmě nejsou ani vyzváni ke kontrole odesílaných / odeslaných údajů. Opět se domnívám, že určité proškolení administrativních pracovníků či vysvětlující dopis zaslaný VO by pomohlo.
- Pokusy o podvod či přilepšení nebyly zaznamenány.
- Využití možnosti udělení jiné známky, než navrhli hodnotitelé: Možnost byla garantem využita dle pravidel. Posudky nebyly k přepracování vráceny vzhledem k nedostatku hodnotitelů a relativnímu nedostatku času (ve skutečnosti se nejedná o nedostatek času ale o určitou nespolehlivost, nezodpovědnost či liknavost některých oslovených hodnotitelů). Nezodpovědný přístup je relativně častý – řada termínů propadá; naopak často je správně hodnotiteli hlášen konflikt zájmů.
- Fungování aplikace SKV: S aplikací nemám významný problém. Jako garant chci pochválit pracovníky Úřadu vlády za rychlost práce a spolehlivost v komunikaci. Na návrh garanta byli noví hodnotitelé vždy rychle zaevidováni a zařazeni.
- Ve FORD 5.7 stále chybí další kvalitní hodnotitelé pro oblast např. environmentální geografie či pro hodnocení publikací na rozhraní společenských a přírodních věd. Mnozí hodnotitelé mnohdy vůbec nereagují (pozn. máme na ně správné emaily a jiné kontakty jako číslo mobilu?).